

(/)

🏠 (/)

> Krig og terror - Militærvæsen - Den kolde krig (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Ubådskrig i Kattegat

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/begivenheder-under-krigen-i-1864>)

Ubådskrig i Kattegat

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 2970

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/ubaadskrig-i-kattegat)

<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/ubaadskrig-i-kattegat>) **t** (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på

[http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/ubaadskrig-i-kattegat)

[vaben-den-kolde-krig/ubaadskrig-i-kattegat](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/ubaadskrig-i-kattegat)) **in** ([http://www.linkedin.com/shareArticle?](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/ubaadskrig-i-kattegat&title=)

[mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/ubaadskrig-i-kattegat)

[militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/ubaadskrig-i-kattegat&title=\)](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/ubaadskrig-i-kattegat)

Jens Andersen

Ubådskrig i Kattegat - HMS Seal erobret af tyskerne i 1940

Turbine 2020. 228 sider. Illustreret. Pris 279,95 kr.

Af Kresten Søe

Ubådskrig under stor risiko

Vi skriver 5. maj 1940. Danmark var allerede besat, mens kampene i Nordnorge fortsatte. Her var tyskerne ved Narvik trængt af engelske og franske landsætninger. De tyske ubåde var - trods gode muligheder for at decimere den engelske flåde - reelt ude af spillet på grund af en katastrofal torpedofejl. De engelske ubåde havde til gengæld succes i både Kattegat og Skagerrak, hvor de sænkede 20 transportskibe med store tyske tab af mandskab og materiel. Efter de første ugers sammenstød blev yderligere ubåde som HMS Seal indsat til minering af disse farvande.

For en stor ubåd som Seal var dette en yderst risikabel opgave, idet den intensive tyske flyrekognoscering var i fuldt alarmberedskab. Derudover var målområdet ud for Göteborg og Kattegat som helhed for snævert og vanddybden for ringe at manøvrere i. Efter at minerne var lagt kolliderede Seal med en mine, hvis fortøjning blev fanget af bådens dybderor. Eksplosionen sendte ubåden ned på havbunden. Nu galdt det livet om at komme tilbage til overfladen, inden luften slap op. Den desperate kamp lykkedes først efter 23 timer og adskillige forsøg under stigende kultveiltforgiftning. Uddykningen skete dog på bekostning af dykkeevnen, uden hvilken ubåden i dagslys var prisgivet de tyske fly og skibe.

Eneste alternativ var derfor tilflugt og internering i det nære Sverige. Så langt nåede den maltrakterede HMS Seal dog ikke. Men inden det første tyske fly dukkede op og angreb med bomber og maskinkanoner, havde Kaptajnløjtnant Lonsdale sørget for, at de dyrebare kodebøger og alt hemmeligt udstyr blev kastet overbord. Flere fly dukkede op, og snart sluttede en tysk ubådsjæger sig til på overfalden. Kaptajnløjtnant Lonsdale havde nu valget mellem at sænke sit eget skib og prisgive sine mænd i det kolde vand eller overgive sig for at redde den forsvarsløse besætning fra den stadige beskydning. Han valgte ud fra sin ansvarsfølelse det sidste og hejste det hvide flag.

Erobringen blev et tysk propagandakup

HMS Seal blev herefter i triumf slæbt ind til Frederikshavn, hvor hele besætningen også blev bragt. En overgivelse til søs var bestemt ikke kutyme i Royal Navy, og erobringen blev da også udblæst med store bravader i den tyske presse og de illustrerede propagandablade. Selv Hitler blev her fotografisk foreviget 1941 under et besøg i Seal, der nu var repareret i Kiel og indgik i den tyske flåde.

Jens Andersen følger HMS Seals og besætningens skæbne fra kølstrækningen i 1936 til indsatsen i krigens første måneder. Bogen fortæller både om teknikken, livet ombord og besætningens skæbne i de tyske fangelejre. Vægten ligger her primært på Kaptajnløjtnant Lonsdale, der både under de dramatiske begivenheder og mange år efter krigen udviste stort ansvar for sine mænd med bl.a. sammenkomster helt frem til 1988 i landsbyen Seal i Kent, som allerede før krigen efter engelsk flådeskik havde adopteret ubåden af samme navn. Efter fangenskab havde landsbyen trofast støttet og opmuntret mandskabet bag pigtråden med breve og pakker.

Lonsdale undgik dog ikke det frygtede retslige efterspil efter krigen, men blev sammen med sin næstkommanderende løjtnant Beet pure frikendt for sin handlemåde i en retssag, som også skildres udførligt i bogen.

Fremstillingen bygger på et omfattende kildemateriale på dansk, tysk, engelsk og svensk helt ind til primærkilderne af fx patruljerapporter fra arkiverne i de pågældende lande. I alt bringes til sidst hele 13 sider med litteratur og noter, der yderligere underbygger fremstillingens indtryk et imponerende bagvedliggende forskningsarbejde og dettes metoder.

Bogens layout, forcer og formidling

Bogen er i et særdeles indbydende layout illustreret med samtidige fotos af skibe og agerende, samt kortskitser, tekniske tegninger af ubåden og fx gengivelse af illustrerede artikler i tyske propagandablade. Værkets styrke er derudover primært formidlingen og grundigheden i det forudgående fine arbejde med at sammenligne og uddrage de rette konklusioner ud fra kilderne. Sorterings- og valueringsarbejdet her anskueliggøres ofte direkte i fremstilling. Et moment, der giver et fint indblik i historikerens faglige metode.

Hertil kommer selve fremstillingen, som er meget mundret og både formår at skildre begivenhedernes forløb, baggrundsrammen i ubådskrigsførelsen, ubådens sårbare konstruktion og den komplicerede teknik ved fx dykning, uddykning og minelægning. Også psykologien ombord, hvor køjerne skulle deles og mandskabet konstant var klemmt sammen får sit med et glimrende indtryk af presset og de barske forhold, hvor dybvandsbombernes hammerslag og snigende forgiftning af den sparsomme luft ved længere ophold under vandet satte nerverne under pres.

Samme grundighed kan dog også - uden at dette skal opfattes som en kritik - være bogens begrænsning. De mange detaljer fylder en del og kan indskrænke målgruppen, selv om de som oftest både er relevante for baggrundsrammen og sammenhængen i helhedsbilledet.

Netop her skiller historikerens gængse formidlingsmetode og fremstilling sig ofte ud fra genrens mere journalistisk prægede titler.

Bred tilgængelighed med ny forskning

Men selv om forfatterens tilgang behandling af kilderne primært er historikerens, så udmærker "Ubådskrig i Kattegat" ved at være prisværdig bred og lettilgængelig. Her har Jens Andersen på udmærket vis et ben i den journalistiske genre uden at sætte sin faglighed overstyr. Dertil kommer, at fremstillingen flere steder bygger yderligere på den eksisterende forskning med blandt andet baggrundsdokumentation for, at den tyske besættelse af Norge reelt skete i et kapløb med englænderne, der stort set næsten havde indskibet deres egen tilsvarende invasionsstyrke. Yderligere gives fx et fint indblik i den tyske propaganda, ubådskrigens vilkår og forholdene i krigsfangelejrene, hvor forfatteren går bag kulisserne på det generelle heroiske glansbillede med vrimlen af flugtlystne krigsfanger, der som oftest blev tegnet af den nære efterkrigstids mange eventyrlige flugtberetninger.

Målgruppen til værket er primært de lidt videregående søkrigsinteresserede, der med lidt forhåndsviden her får en fin og lettilgængelig udbygning af begivenhederne i de danske farvande i foråret 1940.

Jeg læste ud fra et tidligere bekendtskab med "Poul Beck: Søkrig i danske farvande under anden verdenskrig" bogen med stor interesse og ser meget gerne frem til yderligere udgivelser af Jens Andersen i det hidtil sparsomt på dansk beskrevne emne.

[Historie-online.dk, den 25. august 2020]